

Motion till riksdagen 2021/22:4076

av **Amanda Palmstierna m.fl. (MP)**

En mineralpolitik inom planetens gränser

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram mål, styrmedel och åtgärder för minskade klimatutsläpp och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram lagstiftning, innovationer och stimulanser för en ökad återanvändning och återvinning av metaller och mineral och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet av samers rättigheter, arter, vatten och miljö och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelverk bör skärpas så att gruvbolagen tar sitt ekonomiska ansvar och lämnar tillräckliga ekonomiska säkerheter och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en stark röst i EU för en due diligence-lag som omfattar mänskliga rättigheter och miljö och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en stark röst i EU för en skarpare konfliktmineralförordning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistå producentländer med kapacitetsuppbyggnad så att mänskliga rättigheter och miljö kan respekteras vid produktion och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De högerkonservativa partierna pratar sig varma om Sveriges nästan tusenåriga historia av gruvdrift. Miljöpartiet anser att minerallagen måste lyftas in i framtiden, för vad finns i svensk gruvhistoria? Undanträngda samer, förorenade vatten och gruvbolag som har gått i konkurs så att staten tvingats gå in och städa upp med skattebetalarnas pengar.

Mineralfrågan är inte enkel. Cementkrisen är högaktuell med behovet av kalk, samtidigt som grundvattnet på Gotland redan är ytterst ansträngt. Innovationskritiska metaller och mineral behövs till elbilar, vindkraftverk och andra produkter som behövs för att minska klimatutsläppen. Flera rapporter visar på scenarion med ett kraftigt ökat behov av omställningsmineraler.

Samtidigt är det en enkel matematik att jordens resurser är begränsade. Vi har en planet men konsumerar idag som om vi hade fyra. Flera av mineralerna är också ändliga resurser. Det är en tidsfråga när ändliga material kommer att behöva fasas ut, och det är att föredra att göra en sådan utfasning ordnat och i god tid.

Varje nyöppnad gruva medför mycket stora klimatutsläpp. Den klimatsmartaste åtgärden är minskad konsumtion. Det är det första steget i transportplaneringens trappa, och det borde vara vägledande inom alla sektorer. Miljömålsberedningen har i uppdrag att ta fram mål, styrmedel och åtgärder för minskade klimatutsläpp från konsumtion. Detta har bäring inte minst på mineralpolitiken.

Den näst klimatsmartaste mineralåtgärden är att återanvända produkter eller att återvinna material. Det finns en betydande potential i mineralåtervinning. Till skillnad från många andra material behåller metallatomen oftast sin kvalitet och kan cirkuleras gång på gång. För detta behövs forskning och teknikutveckling, men också lagstiftning och stimulanser som kan skynda på processen. Miljöpartiet har tagit initiativ till att riksdagen ska ta fram en forskningsöversikt gällande bland annat barriärer och styrmedel för att främja återvinning av innovationskritiska metaller och mineral.

I tredje hand utesluter Miljöpartiet inte ny gruvverksamhet i Sverige, men då måste det finnas ett fullgott skydd av miljö, arter och vatten och respekt för urfolket samernas rättigheter. För Miljöpartiet är det också centralt att gruvbolagen tar sitt ekonomiska ansvar och lämnar tillräckliga ekonomiska säkerheter. På så sätt säkerställs att oseriösa företag gallras bort och att efterbehandlingen bekostas av gruvbolagen.

Regeringen har tillsatt en utredning för att säkerställa en hållbar försörjning av innovationskritiska metaller och mineraler från återvinning och ny gruvverksamhet. Utredaren ska föreslå ändrade regelverk så att bättre hänsyn kan tas både till ett projekts lokala miljöpåverkan och till dess samhällsnytta, till exempel minskad global klimatpåverkan. Utredaren ska också lämna förslag på hur en större andel av det värde som gruv- och mineralnäringen genererar kan komma hela landet till del. Regeringen har också gett Sveriges geologiska undersökning i uppdrag att arbeta för att öka möjligheterna till hållbar utvinning av mineral och metaller från sekundära resurser. Arbetet ska bidra till omställningen till en mer cirkulär och resurseffektiv ekonomi.

Sverige importerar idag i princip alla innovationskritiska metaller, och det tar tid att minska konsumtionen, öka återvinningen och skärpa kraven på nya gruvverksamheter. Det är därför viktigt att också parallellt arbeta för att villkoren för mänskliga rättigheter och miljö vid importerade mineral förbättras. Med Miljöpartiet i regeringen satsas bistånd på kapacitetsbyggande för bättre miljö och arbetsvillkor i producerande länder. Sverige är också starkt pådrivande i EU för en företagslag för mänskliga rättigheter och miljö, som ska se till att företag i EU är skyldiga att hantera risker genom hela sin värdekedja, och att förebygga att riskerna blir verklighet. Till lagen anser Miljöpartiet att det måste finnas gottgörelse och sanktioner. Miljöpartiet arbetar också för att EU:s befintliga konfliktmineralförordning ska få ett skarpt genomförande i Sverige, och att den nya konfliktmineralförordningen från EU blir skarpare.

Grunden för Miljöpartiets politik är tre solidariteter: solidaritet med kommande generationer, med djur, natur och ekosystem och med all världens människor. Vi måste

i första hand satsa på minskad konsumtion och i andra hand ökad återanvändning och återvinning. Samtidigt måste vi stärka skyddet av människa och miljö såväl i Sverige som i andra produktionsländer. Så tar vi mineralpolitiken in i framtiden.

Amanda Palmstierna (MP)

Camilla Hansén (MP)

Maria Gardfjell (MP)

Anna Sibinska (MP)